

Mental Accounts, Self-control, Risk Aversion and Saving

Nichanun Rutsaikaew¹
 Rawadee Jarunggrattapong²
 Orapan Srisawalak³

Abstract

Thailand is facing big challenges from its imminent shift into a full-fledged ageing society. The elderly dependency ratio has increased from 20% in 2010 to 60% in 2040 (NESDB, 2013). From household survey in 2010, NESDB (2014) found that only 4% of elderly people spent their saving for daily expenses. The important policy question is how to encourage people to save money when they are still able to work. Therefore, the main objective of this study is to determine the socio-economic factors and behavioral factors that influence the saving behavior.

The samples of this study are government officials and government servants who are working in a local government unit in Nakorn Pathom province by using questionnaire (Face-to-face interviews). The results show that most samples (80%) have saving and average household saving is about 8,920 baht per month. Interesting, several behavioral factors influence saving amount of household such as mental account, self-control, and risk preference. Individuals who applied mental accounting concept with their savings were likely to have more saving, whereas individuals who had less self-control were likely to have less saving. The ones who were risk averse were likely to have more saving. Therefore, we can encourage people to save more by separating their money into separate accounts based on a variety of subjective criteria. To do this, it would help to grow the saving effortlessly.

Keywords: saving, mental account, self-control, risk averse

JEL Classification Codes: A12, D01, D90

¹ Master of Economics, School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand 11120, E-mail: ninun_kid@hotmail.com

² Lecturer, School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand 11120

³ Associate Professor, School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand 11120

การแบ่งบัญชีในใจ การควบคุมตัวเอง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง และการออมของบุคคล

ณิชนันท์ รัตน์ไทรแก้ว¹

เรวดี จรุงรัตนพงศ์²

อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์³

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญที่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ส่งผลให้ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุขั้นสูงสุดในปี 2553 เป็นร้อยละ 60 ในปี 2583 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: สศช., 2556) และจากการสำรวจในปี 2557 พบว่า มีผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่ใช้เงินออมของตนเองเป็นรายได้หลักในการดำรงชีพ (สศช., 2557) จึงเป็นคำถามที่สำคัญในเชิงนโยบายว่าเราจะส่งเสริมให้คนเริ่มออมตั้งแต่ในวัยทำงานได้อย่างไร ดังนั้นงานศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยทั้งที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านพฤติกรรมว่าจะส่งผลอย่างไรต่อการออมของบุคคล

ในการศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครปฐม จำนวน 100 รายโดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า ผลการศึกษา พบว่า คนส่วนใหญ่มีเงินออม (ร้อยละ 80) โดยมีเงินออมเฉลี่ยของครัวเรือนมีค่าเท่ากับ 8,920 บาทต่อเดือน

¹ นักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ประเทศไทย 11120 E-mail: ninun_kid@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ประเทศไทย 11120

³ รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ประเทศไทย 11120

สิ่งที่น่าสนใจของการศึกษานี้คือ ปัจจัยทางพฤติกรรมในหลายปัจจัยส่งผลต่อการออมอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจส่งผลทำให้มีเงินออมเพิ่มขึ้น ขณะที่คนที่มีลักษณะที่ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ส่งผลให้มีเงินออมลดลง และคนที่มีความเสี่ยงการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมมากกว่าคนที่ชอบเสี่ยง หรือคนที่มีความเป็นกลางทางความเสี่ยง ดังนั้น วิธีการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้คนออมมากขึ้น สามารถทำได้โดยการส่งเสริมให้ออมเงินด้วยการแยกเงินออมออกเป็นส่วนๆ ตามวัตถุประสงค์ของการออม โดยไม่ให้มีการนำเงินต่างวัตถุประสงค์มาใช้ร่วมกัน น่าจะส่งเสริมให้บุคคลสามารถออมเงินได้เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การออม การแบ่งบัญชีในใจ การควบคุมตนเอง การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง

JEL Classification Codes: A12, D01, D90

1. บทนำ

ประเทศไทยอยู่ในช่วงก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาแล้วเป็นเวลากว่า 10 ปี และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอีกไม่ถึง 10 ปีข้างหน้า ที่คนวัยทำงานเพียง 2 คนจะต้องดูแลผู้สูงอายุ 1 คน กระทรวงสาธารณสุขคาดการณ์ว่าในปี 2568 ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากถึง 14 ล้านคน (ไทยรัฐออนไลน์, 2557) ซึ่งรัฐจะมีภาระทางการเงินการคลังเพิ่มมากขึ้นในการดูแลประชากรสูงวัยในทุกด้าน และที่สำคัญคือด้านค่าใช้จ่ายในการกินอยู่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องมีเงินออมเพื่อใช้ในวัยเกษียณ แต่นับจากปี 2554 เป็นต้นมา ปริมาณเงินออมสุทธิของทั้งประเทศกลับลดต่ำลงเรื่อยๆ ในขณะที่ปริมาณเงินออมภาคครัวเรือนก็ไม่ได้เพิ่มสูงขึ้น

โดยปกติปริมาณเงินออมของบุคคลได้มาจากเงินส่วนที่เหลือจากรายได้หักค่าใช้จ่าย และหนี้สิน ซึ่งรายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนปี 2549-2558 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) ของประเทศไทยพบว่า กรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัด คือ สมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในภาคกลาง

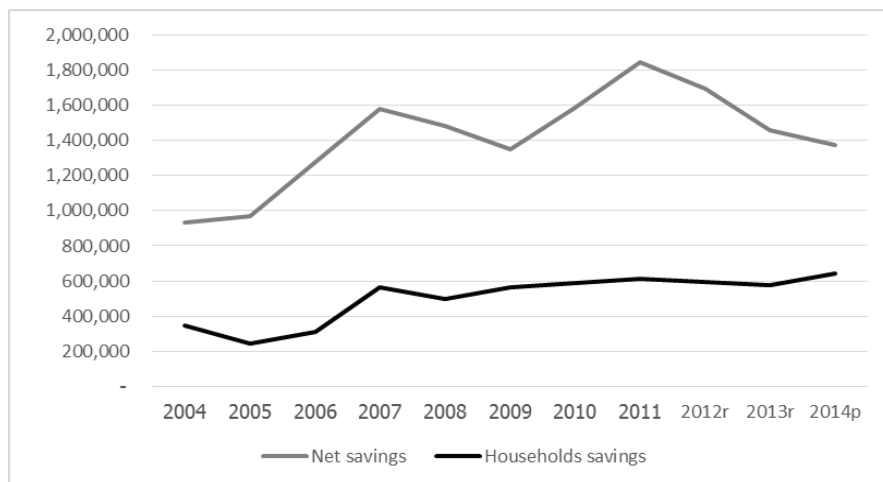

Figure 1. The amount of savings in Thailand 2004 – 2014

Source: National Statistical Office (2015)

Remark: p is the initial information, r is the updated information.

แต่ในทางกลับกันพบว่าครัวเรือนในภาคกลางเป็นภาคที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ต่ำสุดรองลงมาจากกรุงเทพมหานคร คือ ครัวเรือนในภาคกลางนำเงินร้อยละ 79 ของรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ในขณะที่ครัวเรือนในภาคอื่นๆ นำเงินรายได้ไปใช้จ่ายเพื่อการบริโภคเท่ากัน คือ ร้อยละ 81 เป็นการบ่งบอกถึงศักยภาพในการออมของครัวเรือนเมื่อเทียบกับภาคอื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในปี 2552-2554 ที่พบว่าจังหวัดที่มีจำนวนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งคือ กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือสมุทรปราการ และจังหวัดนครปฐม จึงเป็นที่มาของการเลือกพื้นที่ศึกษาในจังหวัดนครปฐม โดยข้อมูลด้านเงินฝากพบว่า ปริมาณเงินฝากรวมของจังหวัดนครปฐมในปี 2558 เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ในอัตราร้อยละ 4.3 ซึ่งสวนทางกับปริมาณเงินออมรวมของประเทศ (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2559) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจากข้าราชการระดับภูมิภาคในจังหวัดนครปฐมเป็นตัวแทนกลุ่มบุคคลที่มีรายได้แน่นอนว่าจะมีพฤติกรรมการออม และปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการออม โดยพิจารณาทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavioural factors) อันได้แก่ การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental account) การควบคุมตนเอง (Self-control) พฤติกรรม

ความเสี่ยง (Risk preference) และความพอใจของการบริโภคต่างเวลา (Time preference)

2. การทบทวน วรรณกรรม

ทฤษฎีการออมของนักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนีโอคลาสสิกมีข้อสมมติหลักที่สำคัญอยู่ 3 ประการ (Beverly and Sherraden, 1999) ได้แก่ **หนึ่ง** บุคคลมีการตัดสินใจที่มีเหตุผล (Rational decision) ที่ตัดสินใจเพื่อให้ได้ความพอใจสูงสุด **สอง** รายได้และสินทรัพย์ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันโดยทั้งรายได้และสินทรัพย์เป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่สามารถแปลงมาเพื่อการอุปโภคบริโภคได้ และ **สาม** บุคคลต้องตัดสินใจเลือกระหว่างการบริโภคในปัจจุบันกับการบริโภคในอนาคต โดยทางเลือกในการบริโภคอยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่า ความชอบ (Preference) ของบุคคลไม่เปลี่ยนแปลง แต่จากหลักฐานงานศึกษาในอดีตแสดงให้เห็นว่า ข้อสมมติที่ว่า บุคคลมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลอันเกิดจากการได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน (Perfect information) นั้นไม่ได้เป็นจริงในหลายๆ กรณี จึงทำให้กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ได้ปรับปรุงข้อสมมติเพิ่มเติมใน 2 ประเด็น (Barr and Sherraden, 2005) ได้แก่ **หนึ่ง** นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมไม่ได้มองว่าเงินหรือสินทรัพย์มีลักษณะที่แลกเปลี่ยนทดแทนกันได้ (Fungible) เหมือนนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่คิดว่าเงิน 1,000 บาท ก็คือเงิน 1,000 บาท ไม่ว่าเงินจำนวนนั้นจะอยู่ในกระเป๋าเงินใด แต่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้น คนบางคนมีการแบ่งบัญชีในใจ (Mental account) เพื่อควบคุมไม่ให้มีการใช้เงินผิดบัญชี หรือผิดวัตถุประสงค์ เช่น เงินเพื่อการศึกษาของบุตร เงินเพื่อรักษาพยาบาล เป็นต้น ทั้งนี้ Thaler (1999) ได้อธิบายว่า การแบ่งบัญชีในใจเป็นกระบวนการคิดของบุคคลที่แยกแยะเงินที่มีเป็นส่วนๆ โดยไม่มีการใช้เงินดังกล่าวปะปนวัตถุประสงค์กัน โดยได้ยกตัวอย่างเปรียบเทียบว่าการแบ่งบัญชีในใจว่าเปรียบเสมือนการทำบัญชีทางการเงินของหน่วยงานต่างๆ ว่า แม้ว่าจะเป็นเงินเหมือนกัน แต่ถ้างบประมาณในส่วนของการวัสดุอุปกรณ์สำนักงานในปีงบประมาณนี้ไม่เพียงพอก็จะไม่สามารถนำงบประมาณในส่วนของการเงินเดือนของพนักงานมาใช้

ปะปนกัน ทั้งๆ ที่เงินในส่วนของงบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์และเงินเดือนของพนักงานต่างก็เป็นเงินเหมือนกัน หรือมีคุณสมบัติตามข้อสมมติของนักเศรษฐศาสตร์ที่ว่าเงินหรือสินทรัพย์สามารถแลกเปลี่ยนทดแทนกันได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การแบ่งบัญชีในใจเป็นกระบวนการคิดของบุคคลเพื่อจัดแบ่งเงินให้เป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเข้าออกของเงินในการทำธุรกรรมต่างๆ (Benartzi and Thaler, 2004) และ **สอง** นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมไม่คิดว่าคนเรารับรู้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และคนมักจะตัดสินใจโดยไม่มีเหตุผลอยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมอาจจะสร้างกฎพื้นฐานง่ายๆ (Rule of thumb) หรือแรงจูงใจทางพฤติกรรมบางอย่างเพื่อใช้ในการตัดสินใจ งานศึกษาในอดีตหลายงานได้ศึกษาถึงปัจจัยด้านพฤติกรรม (เช่น Geen, 1995, Richard H. Thaler, 2016, Thaler, 1999) ว่ามีผลต่อการออมหรือไม่ ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ การควบคุมตนเอง การแบ่งบัญชีในใจ และความพอใจของการบริโภคต่างเวลา โดยรายละเอียดงานวิจัยมีดังนี้

2.1 การควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมการออม

Geen (Geen, 1995 น. 56 อ้างในปิยดา สมบัติวัฒนา, 2554, น. 19) ได้ประยุกต์แบบจำลองระบบควบคุมการกระทำของบุคคลมาจากแบบจำลองเชิงทฤษฎี จากสมมติฐานที่ว่าแรงจูงใจด้านพฤติกรรมเกิดจากการสร้างเป้าหมายของตนเองขึ้นมาตามแรงกดดันทางสังคม โดยเมื่อบุคคลตัดสินใจเลือกเป้าหมายได้แล้วก็สร้างความผูกพันกับเป้าหมาย (Commitment) จากนั้นบุคคลจึงแปลงความผูกพันกับเป้าหมายไปเป็นความตั้งใจ (Intention) โดยการเตรียมทำตามความตั้งใจด้วยการกำหนดเจตนาถึงแผนการกระทำว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจากแนวคิดระบบการควบคุมการกระทำของ Geen ที่อธิบายกระบวนการที่บุคคลตัดสินใจกระทำการใดๆ โดยมีเป้าหมายไว้นั้น ถ้าพิจารณาในเรื่องพฤติกรรมการออมของบุคคลนั้น ปัจจัยด้านระบบการควบคุมตัวเอง ได้แก่ การตั้งเป้าหมายการออม ความผูกพันกับเป้าหมาย ความตั้งใจที่จะออม ความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายกับการออมที่เกิดขึ้นจริง ความพึงพอใจต่อผลการออมและการรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) นอกจากแนวคิดของ Geen แล้ว จากผลการศึกษาของ Richard H. Thaler (2016) ยังค้นพบอีกว่า การควบคุมตนเองในการออม โดยการทำโครงการ

Save More Tomorrow หรือ ฟรังก์นี้จะออมมากขึ้น สามารถช่วยแก้ปัญหาคนออมเงินไม่พอใช้ยามเกษียณได้ ทั้งนี้โครงการดังกล่าวคิดค้นขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสาเหตุที่คนออมเงินน้อย เนื่องจาก “อคติ” หรือ “อุปสรรคทางพฤติกรรม” หลายอย่างที่ส่งผลต่อการจัดการด้านการเงิน อันได้แก่ (1) บุคคลมีความขี้เกียจ หรือ ความเฉื่อยชา (Inertia) ที่จะลุกขึ้นมาเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เมื่อเคยทำอะไรอยู่ ก็จะทำอย่างเดิมไปเรื่อยๆ เพราะขี้เกียจที่จะออกแรงแม้จะเป็นเพียงเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก็ตาม (2) บุคคลเห็นแก่วันนี้มากกว่า (Present bias) หรือ คนมีแนวโน้มที่จะคว่ำสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจตรงหน้า มากกว่ารอคอยผลลัพธ์ที่ (อาจจะ) ดีกว่าในอนาคต ดังนั้น เงินที่หามาได้วันนี้ ใช้จ่ายในวันนี้ ย่อมพอใจมากกว่าที่จะเก็บไว้ใช้ในอีก 30 ปีข้างหน้า (3) คนส่วนใหญ่มีอาการ “เฉื่อย” หรือ ผลัดวันประกันพรุ่ง (Procrastination) (4) ธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไป มักรู้สึว่าการออมคือการสูญเสีย เพราะต้องยอมกันเงินส่วนหนึ่งเก็บไว้ก่อน แทนที่จะได้เอาไปใช้จ่าย นั่นเท่ากับว่าเงินส่วนที่จะใช้ได้ในวันนี้อัตราเงินออมจึงถูกมองเป็นหนึ่งในรายจ่ายที่ต้องเสียนั่นเอง (5) บุคคลมักคิดว่าสิ่งที่เราเป็นอยู่นั้นดีที่สุดเสมอ หรือการยึดติด (Status quo) อะไรก็ตามที่เรามีอยู่แล้ว

Richard H. Thaler (2016) จึงคิดค้น โครงการขึ้น โดยกำหนดให้พนักงานที่อยู่ ในองค์กรเข้าร่วมโครงการเข้าสู่ระบบการออมแบบอัตโนมัติ (Default effect) และหากอยากลาออกต้องออกแรงทำเรื่องขอลาออกเอง ซึ่งการให้เริ่มออมแบบอัตโนมัตินี้ก็เพื่อมาแก้พฤติกรรมขี้เกียจ การเห็นแก่วันนี้ และอาการ “เฉื่อย” ของคนนั่นเอง ซึ่งถือเป็นการเริ่มเก็บเงินแบบไม่ทันได้รู้ตัว โดยพอถึงวันเงินเดือนออก เงินบางส่วนก็จะถูกหักไปเก็บทันทีก่อนที่จะเข้ากระเป๋าพนักงาน ดังนั้น พนักงานจะยังไม่ทันได้รู้สึกรว่าต้องจ่ายอะไร เพราะตัวเลขที่เห็นในบัญชี เป็นยอดเงินหลังหักเงินเก็บแล้ว และอัตราการหักนี้จะเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่เงินเดือนขึ้น เช่น เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ต่อปีไปเรื่อยๆ โดยมีอัตราสูงสุดในการหักเงินอยู่ที่ร้อยละ 15 เป็นต้น ดังนั้น เมื่อปีหน้าพนักงานได้รับการขึ้นเงินเดือน ก็เท่ากับว่าได้ออมเงินในอัตราที่เพิ่มขึ้นไปด้วยในตัว วิธีนี้ก็ช่วยลดอาการไม่ชอบขอรูดเงินได้อีกข้อ และเมื่อพนักงานทำงานที่บริษัทนี้ไปเรื่อยๆ จนอัตราการเก็บเงินชนเพดานสูงสุดแล้ว โครงการก็อาศัยพฤติกรรม “สิ่งที่เราเป็นอยู่นั้น ดีที่สุดเสมอ” มาใช้นั่นคือ คนส่วนใหญ่จะเลือกไม่ปรับลดหรือเปลี่ยนเงื่อนไขการหักเงิน

เพราะรู้สึกว่าคุณค่าที่เป็นคืออยู่แล้วนั่นเองซึ่งผลการทดลองทำโครงการ Save More Tomorrow ในระยะเวลา 40 เดือน พบว่า มีคนเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 3.5 เป็นร้อยละ 13.6 (Thaler and Benartzi, 2004)

2.2 การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental account)

จุดเริ่มต้นการศึกษาการคิดแบบแบ่งบัญชีในใจ ของ Thaler (Thaler, 1999 อ้างในปิยดา สมบัติวัฒนา, 2554, น.13) นี้ เริ่มมาจากความปรารถนาที่จะเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์แต่ละคนหรือครัวเรือนใดครัวเรือนหนึ่งภายใต้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง เช่น คนจะออมเงินเท่าไร หรือทำไมคนถึงตัดสินใจซื้อสินค้า/บริการ หรือเมื่อใดควรที่จะซื้อ และผลจากการตัดสินใจที่มีเงินเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ถูกจดจำและประเมินอย่างไร ภายใต้สมมติฐานขั้นพื้นฐานว่า มนุษย์รับรู้ผลลัพธ์ในรูปแบบของการวิเคราะห์คุณค่า (Value function) หรืออาจกล่าวได้ว่า คนส่วนใหญ่ตัดสินใจแบบมนุษย์ (Humans) และไม่ได้ตัดสินใจแบบนักเศรษฐศาสตร์ (Econs) ซึ่งตัวอย่างการตัดสินใจแบบมนุษย์ที่ Thaler กล่าวถึงคือ การแบ่งบัญชีในใจ (Mental accounting) ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่บุคคลหนึ่งไปขอยืมเงินจากเพื่อนเพื่อนำมาจ่ายค่าอาหาร และเมื่อเพื่อนตัดสินใจให้ยืมเงินและมาที่บ้าน จึงได้พบว่าในครัวมีขวดโหลอยู่หลายใบ แต่ละใบเขียนหน้าขวดไว้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ แยกกันไม่ว่าจะเป็น “ค่าน้ำ” “ค่าไฟ” “ค่าเรียน” เป็นต้น เพื่อนที่ให้ยืมเงินจึงถามว่าเมื่อมีเงินอยู่แล้วทำไมจึงต้องยืมเงินจากตนเองอีก บุคคลจึงชี้ไปที่ขวดที่เขียนป้ายไว้ว่า “ค่าอาหาร” คือ ขวดเปล่าที่ไม่มีเงินอยู่เลย ซึ่งตามสมมติฐานทางเศรษฐศาสตร์แล้วเงินเป็นสิ่งที่ทดแทนกันได้ (Fungible) นั้นหมายความว่า เงิน 100 บาทก็คือเงิน 100 บาท ไม่ว่าจะอยู่ที่ขวดโหลใบไหนก็ตาม แต่ในความเป็นจริงบุคคลจะมีบัญชีอยู่ในใจเพื่อควบคุมตนเองไม่ให้ใช้เงินผิดบัญชีหรือผิดวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์, 2559) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาหลายชิ้นที่บ่งชี้ว่าการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีผลต่อพฤติกรรมการออม เช่น การศึกษาพฤติกรรมการออมของบุคคลวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร พบว่า การทำบัญชีคิดในใจมีผลส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มขึ้น (กุลธกาน ตั้งทิวาพร, 2555) และการศึกษาชนิดปริญญาโทสาขาวิชาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า หากบุคคล

มีการจัดการทางการเงินส่วนบุคคลสอดคล้องกับแนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมากขึ้นเพียงใด จะส่งผลให้บุคคลมีการออมมากขึ้นตามไปด้วย (ปิยดา สมบัติวัฒนา, 2554)

2.3 ความพอใจของการบริโภคต่างเวลา (Time preference)

ตามทฤษฎีของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก แนวคิดความพอใจของการบริโภคต่างเวลา (Time preference) นั้นเกิดจากสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่มีรายได้ชอบที่จะได้รับความพอใจในปัจจุบันมากกว่าความพอใจในอนาคต ดังนั้นหากผู้บริโภคหรือผู้ที่มีรายได้จะเสียสละการบริโภคในปัจจุบันให้ผู้อื่นนำไปลงทุนจึงจะต้องได้รับผลตอบแทนจากการเสียสละการบริโภคในปัจจุบันเป็นอัตราดอกเบี้ย โดยอัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดจากความต้องการลงทุน และความสมัครใจที่จะออม นั่นคืออัตราดอกเบี้ยถือเป็นผลตอบแทนให้แก่ผู้มีเงินได้หรือผู้บริโภคในการเสียสละการบริโภคในปัจจุบันนั่นเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า ความพึงพอใจแห่งเวลานั้น บุคคลแต่ละคนมีความพอใจกับเวลาต่างกัน โดยแต่ละคนให้ความพอใจในการบริโภคสินค้าและบริการในปัจจุบันและอนาคตไม่เท่ากัน ซึ่ง ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยหนึ่งจะมีผู้ที่ต้องการกู้ยืม และผู้ที่ให้ยืม ดังนั้นการเสียสละสินทรัพย์หรือการเสียสละโอกาสในการใช้เงินในปัจจุบันเพื่อให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์ในสินทรัพย์นั้นก่อน ผู้เสียสละหรือผู้ให้ยืมจึงต้องได้รับค่าชดเชยหรือค่าตอบแทนในรูปของดอกเบี้ย (วรณี จิเริญ, 2558)

ในส่วนของการศึกษาวิจัยนั้น Jong-Youn Rha (2006) พบว่า คราวเรือนในสหรัฐอเมริกาที่คาดว่าจะรายได้จะเพิ่มขึ้นในอนาคตมีแนวโน้มที่จะออมมากกว่าคราวเรือนที่ไม่ได้คาดหวังรายได้ที่จะเพิ่มขึ้น

3. ระเบียบ

วิธีวิจัย

การศึกษานี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการและลูกจ้าง สังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนครปฐม จำนวน 100 ราย โดยแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลด้านรายได้ รายจ่าย และภาระ

หนี้สิน ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรออม และข้อมูลด้านพฤติกรรมการบริโภค (รายละเอียดแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้สถิติเบื้องต้นและการวิเคราะห์สมการถดถอยด้วยแบบจำลองทอบิต (Tobit model) ในการหาปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออม ทั้งนี้เพราะปริมาณเงินออมที่เป็นตัวแปรตามมีลักษณะเป็น Censored data กล่าวคือ ตัวแปรเงินออมมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับศูนย์เท่านั้น และไม่มีค่าติดลบ ดังนั้นการใช้แบบจำลองสมการถดถอยพื้นฐาน เช่น แบบจำลองกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square regression: OLS) จะทำให้ค่าการประมาณคลาดเคลื่อน ซึ่งแบบจำลองทอบิตเป็นแบบจำลองที่มีความเหมาะสมกับข้อมูลประเภทนี้มากกว่า (Greene, 2003, น. 764) โดยการวิเคราะห์เป็นการทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเงินออมกับตัวแปรทางเศรษฐกิจสังคมและตัวแปรด้านจิตวิทยาซึ่งประกอบด้วย การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ (Mental accounting) การควบคุมตนเอง (Self-control behavior) พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk preference) และความพอใจในการบริโภคต่างเวลา (Time preference)

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4. ผลการศึกษา

Table 1. General information of the sample

Variable	Frequency	Percentage
Gender		
- Male	34	34
- Female	66	66
The median age was 39.56 years. The standard deviation was 10.72458. The median was 40.		
Family status		
- Single	47	47
- Marry	43	43
- widowed / Divorced	10	10
Educational level		
- Undergrad degree	17	17
- Bachelor	61	61
- Master	22	22
The median household income was 43,093.7 baht. The standard deviation was 31712.20654, the median was 32500.		

Table 1. Countined

Variable	Frequency	Percentage
How to save (Mental accounts) only to those who save 80 people.	45	56.3
- Saving is a single piece	35	43.8
- Saving by purpose		
Self-control of smoking		
- Do not smoke	88	88
- Smoke from 1 to 15 cigarettes per day	12	12
Risk Preferences		
- Fear of risk	50	50
- Like risk	21	21
- Other	29	29
Current consumption preferences versus future consumption		
- High discount rate	35	35
- Low discount rate	43	43
- Other	22	22

Source: From survey in July to August 2016

4.2 พฤติกรรมการออม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) มีการออมเงิน มีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่ไม่มีการออมเงิน โดยเงินออมเฉลี่ยต่อครัวเรือนอยู่ที่ 8,920 บาท ระยะเวลาการออมเฉลี่ยอยู่ที่ 11.6 ปี ซึ่งร้อยละ 65 ออมเงินรวมเป็นก้อนเดียวและไม่มีเงินออม และร้อยละ 35 ของกลุ่มตัวอย่างมีการออมเงินแยกตามวัตถุประสงค์ หรือแยกตามบัญชีในใจ (Mental accounting) โดยในคำถามที่เกี่ยวกับการเก็บเงินที่แยกตามบัญชีในใจเป็นการสอบถามถึงวิธีการเก็บเงินว่า (ก) เป็นการออมรวมเป็นก้อนเดียวโดยไม่ได้แยกว่าออมเพื่ออะไรและเมื่อต้องการใช้เงินก็นำเฉพาะเงินส่วนนี้มาใช้ หรือ (ข) เป็นการออมเป็นสัดส่วนและมีวัตถุประสงค์ในการออมชัดเจน โดยไม่นำเงินที่ออมเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งมาใช้ในการออมของอีกวัตถุประสงค์อื่น โดยผู้ที่ตอบที่เลือกข้อ (ก) หมายถึงเป็นการออมเงินแยกตามบัญชีในใจ

นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ในการออมเงินอันดับแรก คือ ออมเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน (ร้อยละ 38.8) สำหรับแหล่งเงินฝากนั้นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 73.8) ออมเงินไว้ในธนาคาร นอกจากนี้ ร้อยละ 86 เห็นว่า จำนวนเงินที่ออมไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายยามเกษียณหรือกรณีเกิดเหตุจำเป็นเร่งด่วนซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตบนความเสี่ยง

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการออม

4.3.1 การควบคุมตนเอง พฤติกรรมความเสี่ยงและความพอใจในการบริโภคต่างเวลา

1) การควบคุมตนเอง (Self-control) จากการสำรวจข้อมูลการควบคุมตนเองจากการบริโภค โดยใช้พฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการใช้จ่ายในสิ่งของฟุ่มเฟือย เช่น การเลี้ยงสัตว์ โดยพบว่า คนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 88) และไม่ดื่มสุรา (ร้อยละ 80) ขณะที่ความถี่ในการเลี้ยงสัตว์ หรือรับประทานอาหารนอกบ้านกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูงเฉลี่ยต่อเดือนก็ไม่สูงมากโดยมีเพียง 2.5 ครั้งเท่านั้น โดยจำนวนบุหรี่ที่สูบ จำนวนครั้งที่ดื่มสุรา และจำนวนครั้งที่ไปงานเลี้ยงสังสรรค์เป็นตัวแทนของพฤติกรรมการควบคุมตนเอง กล่าวคือ ยังมีจำนวนครั้งของสิ่งเหล่านี้น้อยหมายถึงมีการควบคุมตนเองสูง

2) พฤติกรรมความเสี่ยง (Risk preference) การศึกษานี้มีสมมติฐานว่าบุคคลที่กลัวความเสี่ยงน่าจะมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมมากกว่าบุคคลที่ชอบความเสี่ยง ซึ่งคำถามที่ใช้ถามเพื่อเป็นตัวแปรพฤติกรรมความเสี่ยงเป็นคำถามให้ผู้ตอบเลือกใน 2 ทางเลือก โดยทางเลือกหนึ่งเป็นทางเลือกที่จะได้เงินแน่นอน ขณะที่อีกทางเลือกหนึ่งมีความน่าจะเป็นที่จะได้เงิน และจะไม่ได้อะไรเลยในสัดส่วนของความน่าจะเป็นที่เปลี่ยนไป แต่มีโอกาสที่จะได้รับเงินมากกว่าทางเลือกที่มีความแน่นอน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข้อ 31 และ 32) โดยในการศึกษานี้ นิยาม ผู้ที่กลัวความเสี่ยง หรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk averse) หมายถึง คนที่เลือกตอบในทางเลือกที่ได้เงินแน่นอน ไม่ว่าความน่าจะเป็นที่จะได้เงิน หรือไม่ได้อะไรเลยเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม ขณะที่ผู้ที่ชอบความเสี่ยง (Risk lover) หมายถึง คนที่เลือกทางเลือกที่มีความน่าจะเป็นที่จะได้รับเงิน (ที่สูงกว่าทางเลือกที่ได้รับเงินแน่นอน) และไม่ได้อะไรเลยเสมอ ไม่ว่าความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะได้เงินเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50) เป็นคนที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ขณะที่ร้อยละ 21 เป็นคนที่ชอบความเสี่ยง

3) ความพอใจในการบริโภคต่างเวลา (Time preference) เนื่องจากบุคคลให้ความพอใจในการบริโภคสินค้าและบริการในปัจจุบันและอนาคตไม่เท่ากัน (วรณี จิเริญ, 2558, น. 504) โดยบุคคลที่มีอัตราคิดลดสูง จะให้ความสำคัญกับการบริโภคในปัจจุบันมากกว่าอนาคต ในทางกลับกันบุคคลที่มีอัตราคิดลดต่ำจะให้ความสำคัญในการบริโภคในอนาคตมากกว่าการบริโภคในปัจจุบัน โดยเป็นการถามคำถามที่มี 2 ทางเลือกระหว่างการได้รับเงินในวันนี้ (ในอีก 30 วันข้างหน้า) หรือวันพรุ่งนี้ (ในอีก 31 วันข้างหน้า) โดยเงินที่จะได้ในวันพรุ่งนี้ (ในอีก 31 วันข้างหน้า) มีจำนวนเงินที่ได้รับสูงกว่า (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข้อ 33 และ 34) ทั้งนี้คนที่เลือกรับเงินในวันนี้ (ในอีก 30 วันข้างหน้า) หมายถึงคนที่มีอัตราคิดลดสูง ทั้งนี้ ในกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาพบว่า คนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43) เป็นคนที่มีอัตราคิดลดต่ำ และอีกร้อยละ 35 เป็นคนที่มีอัตราคิดลดสูง

4.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินออม

จากการประมาณการด้วยสมการถดถอยของแบบจำลองโทบิต (Tobit model) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อเงินออมต่อเดือนมีดังนี้ คนที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงขึ้น ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 การแบ่งบัญชีในใจมีผลทำให้มีปริมาณเงินออมเพิ่มขึ้น ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ขณะที่ตัวแปรการควบคุมตนเองใช้ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อเดือนเป็นตัวแทนของการควบคุมตนเอง กล่าวคือ คนที่มีการสูบบุหรี่ในปริมาณมากมีแนวโน้มที่จะมีเงินอมน้อยลง ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ขณะที่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมอื่นๆ เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา เป็นต้น และความพอใจในการบริโภคต่างเวลา (Time preference) ไม่มีอิทธิพลต่อปริมาณเงินออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ฝากเงินไว้กับธนาคาร และมีวัตถุประสงค์อันดับแรกเพื่อไว้ใช้ในยามฉุกเฉิน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤตภาส เลิศสงคราม (2555) ที่ระบุว่าพฤติกรรมกรรมการออมของพนักงาน

Table 2. Estimation of coefficients of factor model affecting monthly savings

Variable	Label	Unstandardized coefficients		t-statistic	p> t
		Coefficients	Std. Error		
Gender	FEMALE	3499.965	2379.725	1.47	0.145
Age	AGE	-115.123	99.606	-1.16	0.251
Family status	STA	400.875	2081.69	0.19	0.848
Educational level	EDU	807.689	547.00	1.48	0.143
Household income	REV	.372583***	.035663	10.45	0.000
Mental accounts	MENTAL	5309.71***	1860.874	2.85	0.005
Self-control of smoking	SMOKS	-710.319*	362.065	-1.96	0.053
Self-control of drinking	DRINK	277.373	341.654	0.81	0.419
Risk Preferences (fear of risk=1)	RISK	4142.137**	1997.531	2.07	0.041
Time preference	TODAY	2122.572	2020.123	1.05	0.296
Constant	CONS	-25837.48	10173.41	-2.54	0.013
Number of obs = 100 Log likelihood = -843.14502					
LR chi2 (6) = 105.38 Prob > chi2 = 0.0000					

Source: Authors’ calculation

บริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยส่วนใหญ่จะออมในสถาบันการเงิน และมีจุดมุ่งหมายของการออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ในส่วนของปริมาณเงินฝากต่อเดือนโดยเฉลี่ยจำนวน 8,920 บาท สอดคล้องกับผลการศึกษาของดลพร ศิริสารกุล (2554) ที่ระบุว่าพนักงานธนาคารส่วนใหญ่ออมเงินไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือนโดยการฝากเงินไว้กับธนาคาร แต่ไม่สอดคล้องกับปริมาณเงินฝากเฉลี่ยต่อเดือนจากการศึกษาของกฤตภาส เลิศสงคราม ที่ระบุจำนวนเงินออมของพนักงานต่ำกว่า 5,000 บาท ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเป็นบุคคลต่างสาขาอาชีพซึ่งมีรายได้ที่แตกต่างกัน

จะเห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการออมเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีเพียงปัจจัยเดียวคือ รายได้ แต่ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา เป็นต้น ไม่มีผลต่อปริมาณเงินออมแต่อย่างใด โดยรายได้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินออม แสดงให้เห็นว่าหากเจ้าหน้าที่กรมการปกครองมีรายได้เพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ออมเงินเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการบริโภคตาม

สมมติฐานรายได้สัมบูรณ์ของเคนส์ (Keynesian absolute income hypothesis) ที่ระบุว่าเมื่อระดับรายได้สูงขึ้น บุคคลจะมีแนวโน้มการออมมากขึ้น

การออมด้วยการแบ่งบัญชีในใจ มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมไปในทิศทางเดียวกันหรือมีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่า หากบุคคลมีการออมเงิน โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์โดยไม่มีการใช้จ่ายข้ามบัญชีกันจะส่งผลให้มีเงินออมเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งผลการศึกษาไม่แตกต่างจากการศึกษาของกุลธูกัน ตั้งทิวาพร (2555) ที่พบว่า การออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจมีผลส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มขึ้น และของปิศา สมบัติวัฒนา (2554) ที่พบว่าบุคคลมีรูปแบบการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับแนวคิดการออมเงินแบบแบ่งบัญชีในใจ โดยการจัดสรรรายได้ออกเป็นหลายบัญชีคิดในใจ ซึ่งหากบุคคลมีการออมเงินแบบหลายบัญชีในใจเพิ่มมากขึ้น บุคคลดังกล่าวจะมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

การควบคุมตนเอง โดยในการศึกษานี้ใช้การสอบถามถึงจำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน และจำนวนครั้งในการดื่มสุราต่อเดือนเป็นตัวแทนของการควบคุมตนเอง และมีข้อสมมติฐานเบื้องต้นว่า ถ้าผู้ใดมีการควบคุมตัวเองแล้วย่อมส่งผลส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มขึ้น ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การควบคุมตนเองด้านการสูบบุหรี่ต่อวันมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมไปในทิศทางตรงกันข้าม ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมน้อยกว่าคนที่ควบคุมตัวเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิศา สมบัติวัฒนา (2554) ที่ศึกษาถึงการควบคุมพฤติกรรมการออมของบุคคล โดยใช้การตั้งคำถามถึงการตั้งเป้าหมายการออม (โดยวัดจากเจตนา) ความตั้งใจที่จะออม (โดยวัดจากความพยายาม) และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการออม เป็นตัวแทนการควบคุมพฤติกรรมการออมพบว่า เมื่อบุคคลมีการควบคุมพฤติกรรมการออมเพิ่มขึ้นเพียงใด สัดส่วนเงินออมต่อรายได้ก็จะเพิ่มขึ้นเพียงนั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ เป็นผลลัพธ์ของพฤติกรรมการออมตามรูปแบบระบบการควบคุมการกระทำของกิน (Geen, 1996, น. 55-57) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk preference) มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินออมไปในทิศทางเดียวกันหรือมีค่าเป็นบวก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงมีแนวโน้มที่จะมีเงินออมสูงกว่าคนที่ชอบความเสี่ยง (Risk lover)

หรือคนที่เป็กลางกับความเสี่ยง (Risk neutral) ซึ่งสอดคล้องกับจิรพร สุเมธิ
ประสิทธิ์ (2559, ออนไลน์) ที่ระบุถึงพฤติกรรมของกลุ่มคนที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงว่า
จะเป็นผู้ที่คำนึงถึงระดับความเสี่ยงที่ตนต้องเผชิญ และชั่งน้ำหนักกับผลตอบแทนที่
ได้รับว่ามีความเหมาะสมคุ้มค่าหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุอาจนิยมการลงทุนด้วย
การฝากเงินธนาคารที่แม้จะมีผลตอบแทนต่ำ แต่สำหรับผู้ที่ชอบความเสี่ยงจะเป็น
กลุ่มคนที่มีพฤติกรรมชอบเสี่ยงโชค และการพนันประเภทต่างๆ อีกทั้งพบว่า บุคคลที่
ชอบความเสี่ยงไม่นิยมการเก็บออมเงิน เป็นต้น

การค้นพบที่น่าสนใจของการศึกษานี้ คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรม ได้แก่ การออม
แบบแบ่งบัญชีในใจ และการควบคุมตนเองส่งผลทำให้ปริมาณเงินออมสูงขึ้น ซึ่งผล
การศึกษาดังกล่าวสามารถนำมาเป็นข้อมูลเพื่อเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ โดย
การส่งเสริมให้ครัวเรือนหรือบุคคลออมเงินโดยแบ่งเงินออกเป็นส่วนๆ ตาม
วัตถุประสงค์ของการออม และไม่ควรนำเงินต่างวัตถุประสงค์มาใช้ปะปนกัน
นอกจากนี้ จากการที่การควบคุมตนเองมีผลต่อเงินออม ดังนั้น การออกแบบเครื่องมือ
เพื่อหักเงินเดือนมาเป็นเงินออมก่อนที่จะนำเงินไปใช้น่าจะเป็นวิธีการที่จะทำให้
ปริมาณเงินออมเพิ่มขึ้น เช่น การให้เข้าโครงการตัดเงินจากบัญชีเงินเดือนเพื่อเป็นเงิน
ออมโดยอัตโนมัติเมื่อเงินเดือนออก โดยให้ทุกคนเข้าโครงการอัตโนมัติ (Default
effect) แต่ถ้าใครต้องการจะออกจากโครงการให้มาดำเนินการเพื่อออกจากโครงการ
ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้มีคนเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเหมือนในโครงการ Save More
Tomorrow

References

- Barr, M. S. & Sherraden, M. (2005). *Institutions and Inclusion in Saving Policy, Law and Economics Working Papers*. Retrieved from http://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1044&context=law_econ_archive
- Beverly, S. G., & Sherraden, M. (1999). Institutional determinants of saving: Implications for low-income households and public policy. *Journal of Socio-Economics*. 28(2), 457 – 473.
- Bureau of Savings and Investment Policy. (2015). *GDI GDS and Gap Savings - Investment to GDP at Current Prices*. Retrieved from <http://www.fpo.go.th/> (in Thai).

- Fiscal Policy Office. (2015). *Savings and Investment*. Retrieved from <http://www.fpo.go.th/> (in Thai).
- Geen, R. G. (1995). *Human Motivation: A Social Psychological Approach*. California: Wadsworth, Inc.
- Greene, W. H. (2003). *Econometric Analysis*. New Jersey: Edition. Pearson Education, Inc.
- Jicharoen, W. (2015). *Microeconomics 2*. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (in Thai).
- Jong-Youn Rha. (2006). The Effect of Self-Control Mechanisms on Household Saving Behavior. *Financial Counseling and Planning*, 17(2), 3-16.
- Lerdsongkram, K. (2012). *Saving Behavior and Factors Affecting Saving in Real Estate Company*. Master's Project M.Econ (Economics of Human Development), Srinakharinwirot University. Bangkok. (in Thai).
- National Statistical Office. (2015). *Income, expenses and monthly savings of Thai households*. Retrieved from <http://www.nso.go.th/>. (in Thai).
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2013). *Database of social and quality of life*. Retrieved from <http://social.nesdb.go.th/social/> (in Thai).
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2014). Thai society in the first quarter of 2014. *Social Situation and Outlook*, 11(2), 147-154. (in Thai).
- Sirisarakul, D. (2011). *Factors Affecting the Saving of Banks' Employee in Mueang District, Lampang Province*. Independent Study Submitted in Master of Economics, Chiang Mai University. Chiang Mai. (in Thai).
- Sombatwattana, P. (2011). *Causal model of Controlling Saving Behavior of Early-Establishment Stage Persons in Metropolitan Area*. Doctor of Philosophy (Ph.D.), Srinakharinwirot University. Bangkok. (in Thai).
- Sombatwattana, P. (2011). *Mental Accounting in Personal Finance of Social Sciences and Behavioral Science Graduate Students, Srinakharinwirot University*. Doctor of Philosophy (Ph.D.), Srinakharinwirot University. Bangkok. (in Thai).
- Soonteeprasit, J. (2016). *Professional risk management*. Retrieved from <https://chirapon.wordpress.com>. (in Thai).
- Srisawalak, O. (2016). *Behavioral Economics*. Retrieved from <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative/03-02-05.html>. (in Thai).
- Tangtiwaporn, K. (2012). *Factors Affecting Saving Behavior of Working People: A Case Study of Bank Employees*. Master's thesis. M.B.A. (Marketing), Srinakharinwirot University. Bangkok. (in Thai).
- Thaler, Richard H. (1999). Mental Accounting Matters. *Journal of Behavioral Decision Making*, 12, 183-206.
- Thaler, R. H. (2016). *Misbehaving: The Making of Behavioural Economics*. UK: Penguin Random House.
- Thaler, R. H. & Benartzi, S. (2004). Save more tomorrow: Using behavioral economics to increase employee saving. *Journal of Political Economy*, 112(1), 164-187.

ภาคผนวก

ตัวอย่างบางส่วนของแบบสอบถาม

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภค

26. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายเงินเพื่อการบริโภค (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ *โดยใส่ตัวเลข*

เรียงลำดับ ใน () กำหนดให้ลำดับ 1 มากที่สุด ลำดับ 2-6 รองลงมาตามลำดับ)

- () 1. แหล่งซื้อปิ้งที่สะดวกสบาย เช่น ตลาดนัด ห้างสรรพสินค้า
- () 2. การจัดโปรโมชั่นของสินค้า เช่น การลด แลก แจก แถม
- () 3. ความจำเป็นในสินค้านั้นๆ
- () 4. แฟชั่น ค่านิยม
- () 5. ความสวยงามของสินค้า (ความพอใจ)
- () 6. อื่นๆ (ระบุ)

27. ท่านสูบบุหรี่หรือไม่

- () ไม่สูบ () สูบ เฉลี่ยวันละ.....มวน

28. ท่านดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มประเภทแอลกอฮอล์หรือไม่

- () ไม่ดื่ม () ดื่ม เฉลี่ยจำนวน.....ครั้ง/เดือน

29. ความถี่ในการเลี้ยงสังสรรค์ หรือรับประทานอาหารนอกบ้านกับครอบครัวหรือเพื่อนฝูง

เฉลี่ยจำนวน.....ครั้ง/เดือน

30. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 25% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และ โอกาสอีก 75%

ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย

- () ทางเลือก ก. () ทางเลือก ข.

31. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 50% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และ โอกาสอีก 50%

ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย

- () ทางเลือก ก. () ทางเลือก ข.

32. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านมีโอกาส 100% ที่จะได้รับเงินอย่างแน่นอน จำนวน 100 บาท

ทางเลือก ข. ท่านมีโอกาส 75% ที่จะได้รับเงินจำนวน 220 บาท และโอกาสอีก 25%
ที่ท่านจะไม่ได้อะไรเลย

() ทางเลือก ก. () ทางเลือก ข.

33. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท ในวันนี้

ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท ในวันพรุ่งนี้

() ทางเลือก ก. () ทางเลือก ข.

34. ถ้ามีทางเลือก 2 ทางเลือกดังต่อไปนี้ ท่านจะเลือกทางเลือกใด

ทางเลือก ก. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 100 บาท ในอีก 30 วันข้างหน้า

ทางเลือก ข. ท่านจะได้รับเงิน จำนวน 120 บาท ในอีก 31 วันข้างหน้า

() ทางเลือก ก. () ทางเลือก ข.
